

Enigma

Effectief leesonderwijs

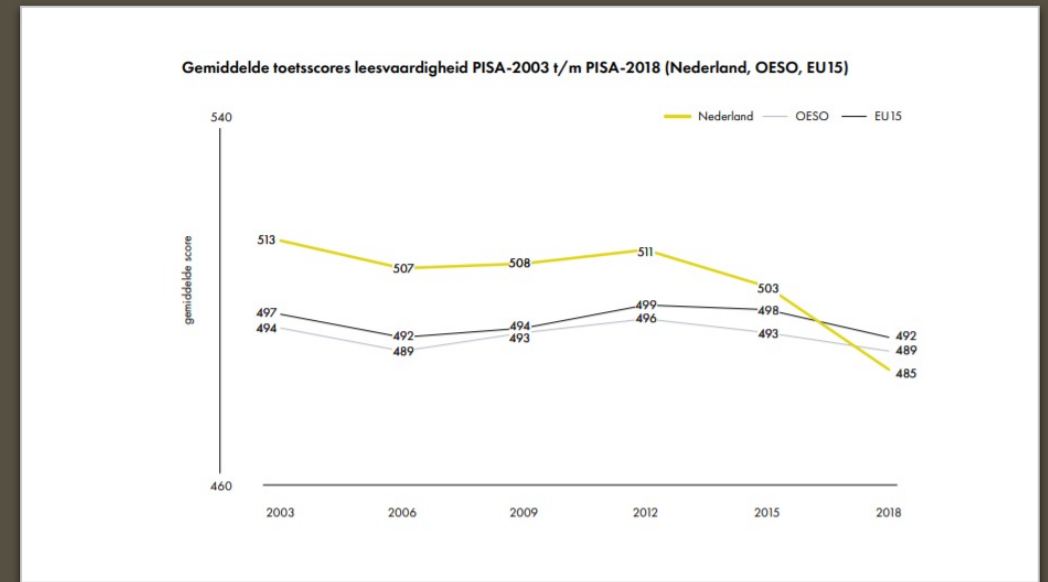
Martin Bootsma

- Drie onderwerpen:
- Wat zijn de problemen in het Nederlandse leesonderwijs?
- Wat zijn de oorzaken en wat zijn de oplossingen?
- Wat is ervoor nodig op schoolniveau en in de samenwerking tussen scholen om het leesonderwijs te verbeteren?

Pisa-resultaten (2018)

- Voor het eerst significante daling leesvaardigheid.
- Cijfers zijn absoluut.
- 24% onder vaardigheidsniveau 2.
- 15-jarigen van 156 VO-scholen getoetst.

Niveau 1	335-407	Expliciet geformuleerde informatie vinden. Hoofdgedachte of auteursintentie herkennen. Eenvoudige verbanden leggen tussen de informatie in de tekst en alledaagse kennis.
Niveau 2	407-480	Eén of meer stukken informatie vinden. Hoofdgedachte in de tekst bepalen en relaties begrijpen. Belekenis geven aan een deel van de tekst door simpele conclusies te trekken. Vergelijking maken met of relaties leggen tussen de tekst en alledaagse kennis.

Welke definitie hanteert Pisa bij hun onderzoek?

Lezen is het begrijpen, gebruiken, evalueren, reflecteren en omgaan met teksten om doelen te bereiken, je kennis en potentieel te ontwikkelen en deel te nemen aan de samenleving.

De resultaten uitgesplitst

- Informatie opzoeken/selecteren (letterlijke laag) +
- Begrijpen: betekenis herleiden, leggen van verbanden +/-
 - Evalueren/reflecteren: beoordelen kwaliteit, geloofwaardigheid tekst, inhoud/vorm (wat/hoe), conflicterende informatie –
 - Diep tekstbegrip het probleem

Op zoek naar oorzaken:

a - de wetenschap

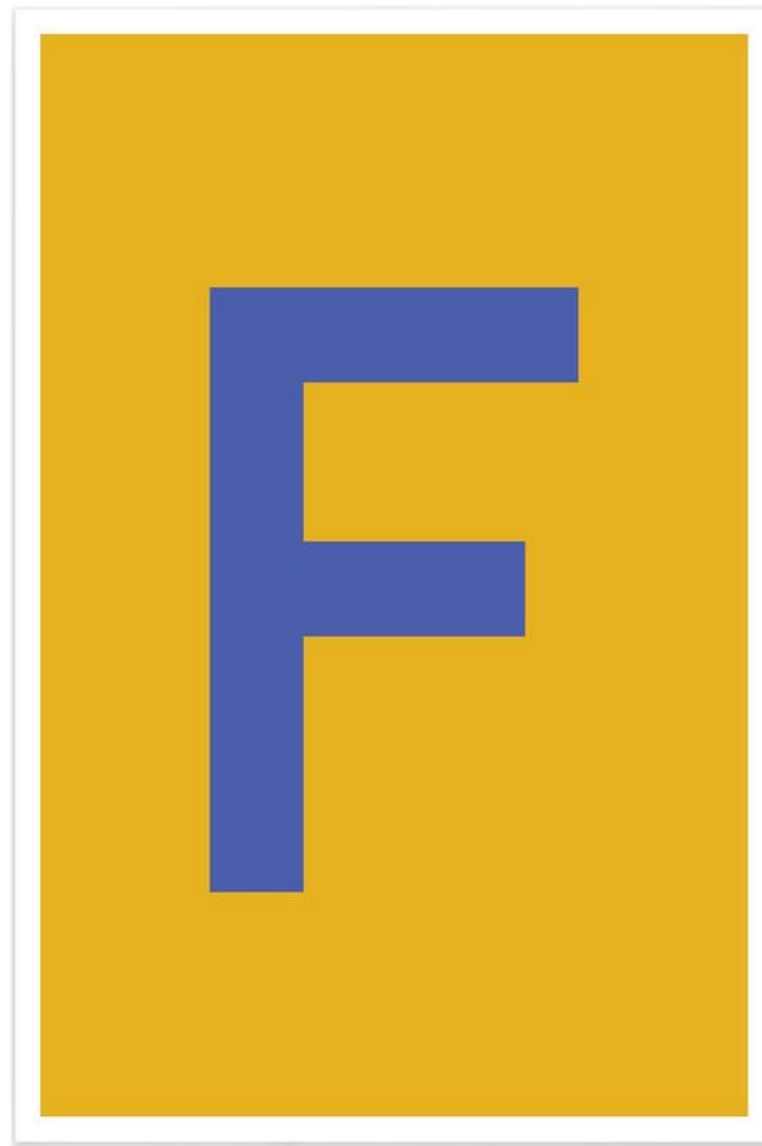
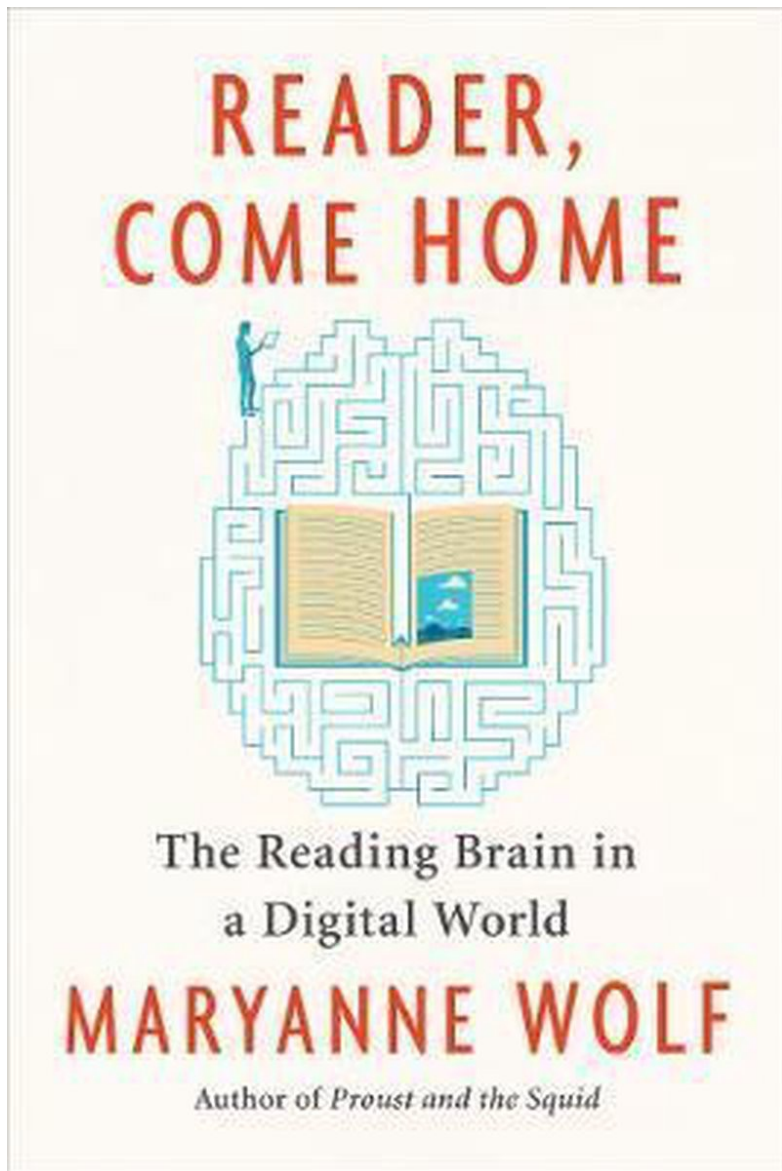
b - de referentieniveaus

c - de leraar

d – de versnippering

a.

Enigma

Advies Wolf:

Tweetalig opvoeden:

- Digitaal – kritisch leren kijken naar online teksten.
- Diep lezen op school – gedrukte media

b. De referentieniveaus

2. Lezen

2.1. Zakelijke teksten

	Niveau 1F	Niveau 2F	Niveau 3F	Niveau 4F
Algemene omschrijving Lezen zakelijke teksten	Kan eenvoudige teksten lezen over alledaagse onderwerpen en over onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld.	Kan teksten lezen over alledaagse onderwerpen, onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld van de leerling en over onderwerpen die verder van de leerling af staan.	Kan een grote variatie aan teksten over onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard zelfstandig lezen. Leest met begrip voor geheel en details.	Kan een grote variatie aan teksten lezen over tal van onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard en kan die in detail begrijpen.

2. Lezen

2.2. Fictionele, narratieve en literaire teksten

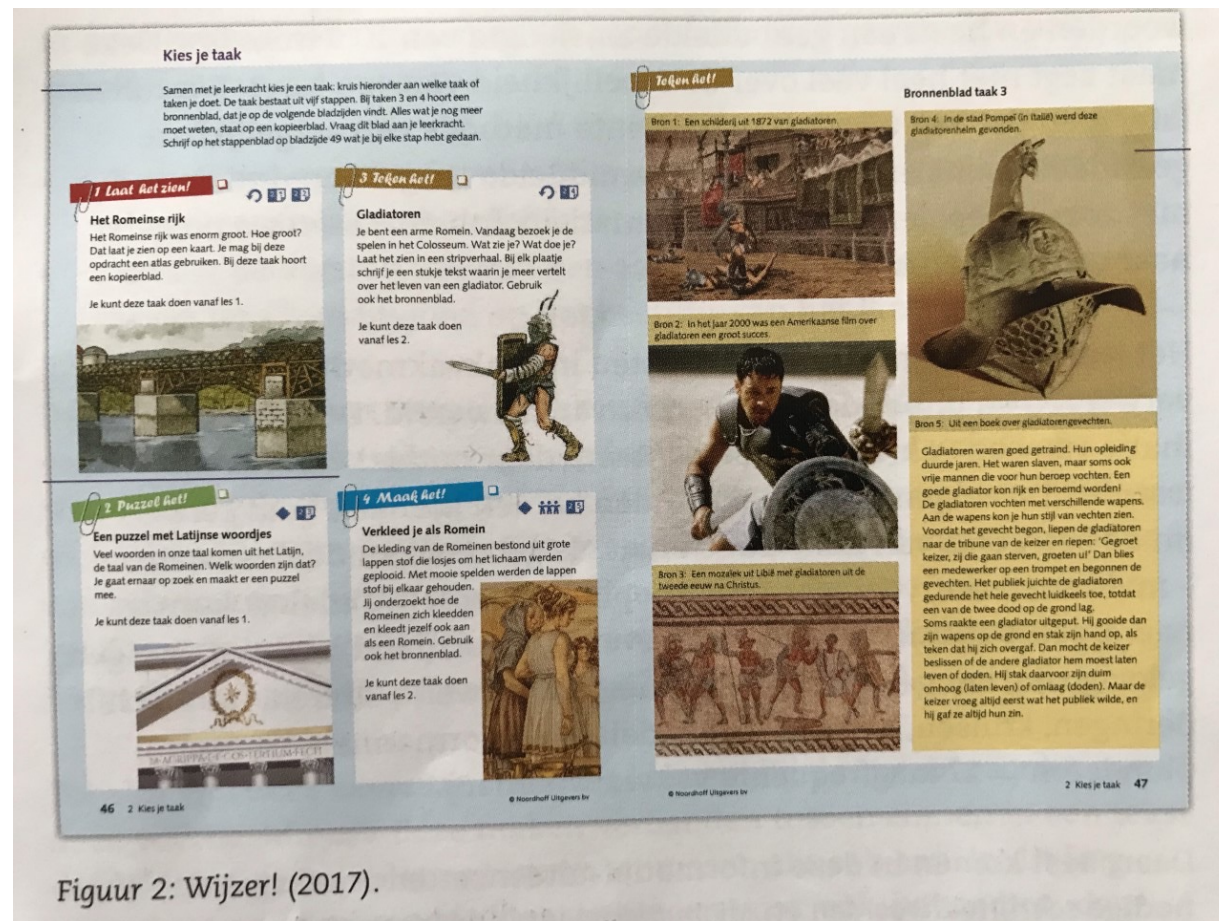
	Niveau 1F	Niveau 2F	Niveau 3F	Niveau 4F
Algemene omschrijving Lezen fictionele, narratieve en literaire teksten	Kan jeugdliteratuur belevend lezen.	Kan eenvoudige adolescentenliteratuur herkenkend lezen.	Kan adolescentenliteratuur en eenvoudige volwassenenliteratuur kritisch en reflecterend lezen.	Kan volwassenenliteratuur interpreterend en esthetisch lezen.

Figuur 1: Geschiedenis in Onderwerp en Opdracht 4 (1985).

1985 > 2F

5^e klas/groep 7

Figuur 2: Wijzer! (2017).

2017 1F

groep 8

c. de leraar

- documentaireserie Klassen (Human)
- methodemakers
- toetsmakers – Cito LVS

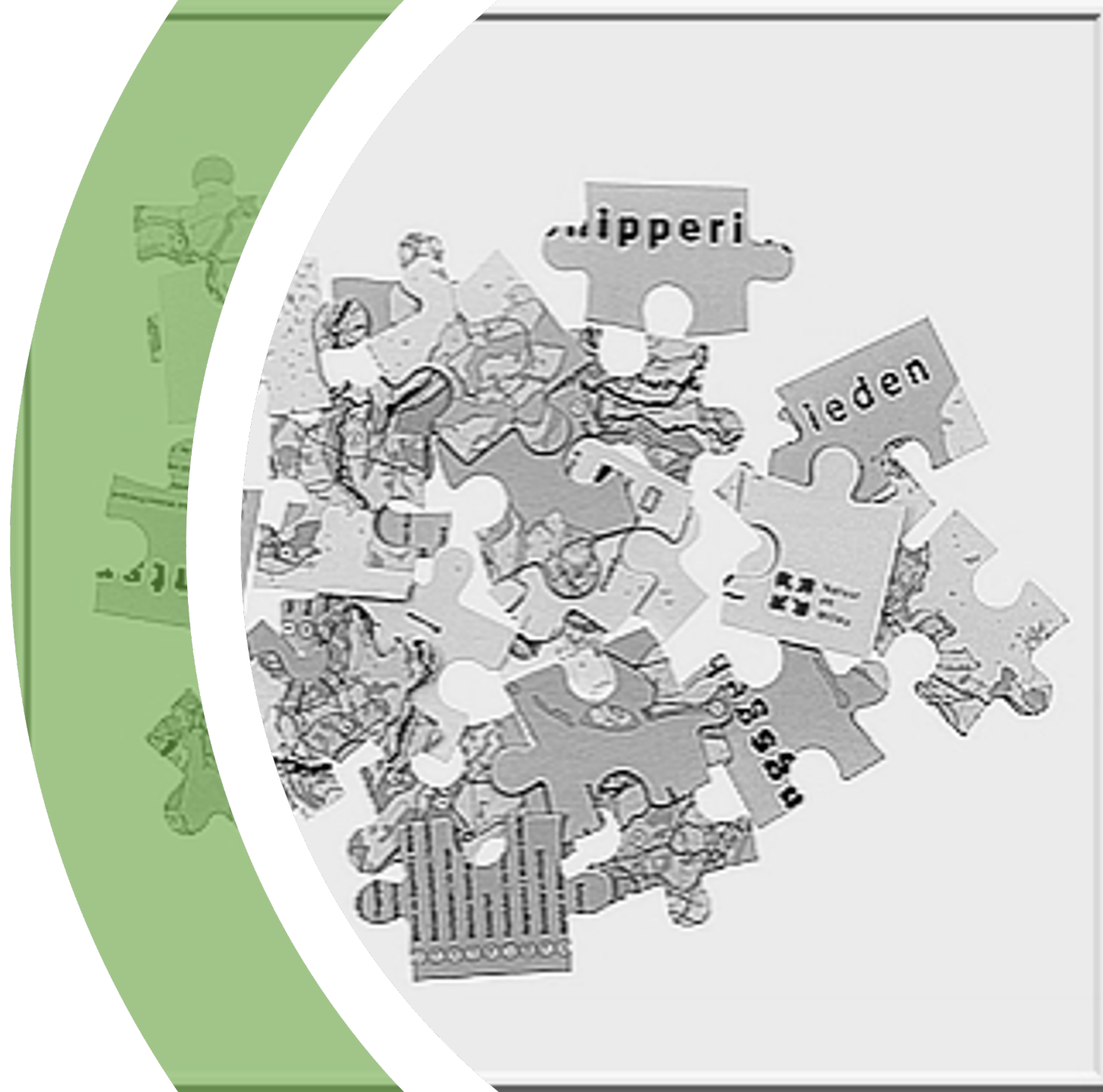

d. De versnippering van
het taalonderwijs

Cursorisch: technisch
lezen, begrijpend lezen,
spelling, grammatica,
schrijven...

Alles vecht om tijd op het
rooster: valkuil technisch
lezen.

Breng het samen.

En we weten wat werkt! Kernelementen van effectief leesonderwijs:

Enigma

- Werk aan het opbouwen van kennis;
- Bouw aan woordenschat;
- Bied verschillende typen van geïntegreerde teksten aan en besteed aandacht aan tekststructuur;
- Leer leerlingen (flexibele) strategische lezers te worden;
- Discussieer met leerlingen over teksten;
- Integreer lezen en schrijven;
- Zorg voor een motiverende leesomgeving;
- Monitor en toets;
- Differentieer – heterogeen groeperen.

Opbouwen van kennis

- tekstuele informatie koppelen aan voorkennis.
- voorkennis nodig om afleidingen te kunnen maken – niet expliciet in tekst, maar wel nodig voor begrip.
- meer kennis over domein -> meer begrijpen/meer onthouden.
- kennis compenseert beperkte leesvaardigheid.
- effectieve programma's: leesinstructie gekoppeld aan zaakvakonderwijs.

Bouw aan woordenschat

- Samenhang woordenschat en begrip.
- Meerdere verklaringen:
 - minimum kennis van woorden nodig om een tekst te kunnen begrijpen;
 - goede woordenschat -> sneller herkennen van woorden -> cognitieve ruimte over;
 - woordenschat is een voorspeller van voorkennis.
- Onderdompeling in rijke taal: lezen, voorlezen, fantasiespel.
- Concepten!

Enigma

Geïntegreerde teksten

- Leiden tot beter begrip (onderzoek vmbo)
- Positieve invloed van tekstinstructie op begrip

- Meerdere teksten
- Langere tijd aan een onderwerp werken
- Realiseer de kerndoelen van de zaakvakken – koppel teksten hieraan

Enigma

Strategische lezers

- Leesstrategieën kun je zien als cognitieve instrumenten die ingezet kunnen worden voor monitoring, reparatie of versterken begrip.
- Samenvatten, voorspellen, vragen stellen, moeilijke woorden/passages ophelderden: reciprocal teaching.

Enigma

Discussieer met leerlingen

- Waarom?
 - I. actieve betrokkenheid
 - II. confrontatie met alternatieve interpretaties
 - III. leerlingen kunnen samen begrip co-construeren
- Kan: feitelijk, onderliggende argumenten, emotioneel verhouden tot de tekst.
- Eerste twee hiervan meest effectief.
- Leraar doet voor, ondersteunt, maar niet dominant.
- Met name zwakke lezers profiteren hiervan

Enigma

Integreer lezen en schrijven

- Functioneel perspectief: schrijven leidt tot beter lezen.
- Constructivistisch perspectief: zelfde cognitieve processen.
- Retorisch perspectief: bewustzijn van publiek (ook al ben je het zelf) maakt bewuster van hoe teksten in elkaar zitten.
- Met name zwakke lezers profiteren hiervan.

Wat een boek!

Titel: *Toendra's*

Auteur/illustrator: *Philip Steele*

Drie interessante feiten uit het boek.
In Europa staan je de toendra velden. Island en in het Noorden van Scandinavië.

De toendra strekt zich verder uit langs de kust van Noordelijke Ysraël, Rusland en Azië. Dat gebied noemt je Siberië.

Telgij: Mount McKinley is de hoogste berg van Noord-Amerika met een hoogte van 6390 meter.

De alpine toendra bevindt zich in het gebied van de sneegrens en boomgrens, het hoogste deel van toendra ligt tussen 60° & 80° Noordebredte.

Waar gaat het boek over?

Toendra's. Een is een uitgetrekt vlakke. Waar ~~is~~ een roestreek, in de wildernis, van ongeveer 13 miljoen km² dat is ongeveer 8% van het totale aardoppervlak. Een toendra is een berg naam Alpinet toendra, deze ligt boven de boomgrens waar geen bomen meer groeien (om de berg top ligt ~~op~~ een eeuwige sneeuw.

Nieuwe woorden en begrippen die ik heb geleerd.

toendra, betand, boomloze, moerassige, vlakke.

Tekening die past bij het boek.

Wat ik van het boek vind. *heutek leeraan*

Uryala

Wat een boek!

Titel: *Vulkanen*

Auteur/illustrator: *onbekend*

Drie interessante feiten uit het boek.

De hoogste vulkaan is in Chili ze heet de Nevado Ojos del Salado die is 6895 m hoog.

Een vulkaan kan een miljoen jaar actief blijven.

Er zijn 40 uitbarstingen per jaar wereldwijd.

De grootste lavafontein was in Japan die schoot 1,6 km in de hoogte.

Waar gaat het boek over?

Dit is vulkanen en weesjes over vulkanen hoe ze exploderen en ontstaan.

Nieuwe woorden en begrippen die ik heb geleerd.

Dat er strombolische erupties zijn dat zijn vulkanen die stoterige magma hebben en gestenig uitstoot en een keetje as. Dan heb je ook nog de vulkanische erupties die hebben en grote aswolven en hebben grote blokken steen. Je hebt ook nog de plinische eruptie die is het aller verwoestend ze heeft een super grote aswolk daarbij heet ze ruimtenen aan en valt dan naar beneden op bv: Huisenenaub's. De laatste eruptie is de pelée eruptie die heeft en middelmatige as wolk maar en grote hoeveel lava daar uit komt en goed wolk waaralle maal blokken steen uit komen.

Tekening die past bij het boek.

Wat ik van het boek vind. *inthenanten het vord goed uitgelegd.*

Lezen -> schrijven

informatieve boeken: non-fiction friday

Lezen Praten Schrijven

eenvoudige opdrachten, iedereen actief

enig

vaste vijf Zijde

ijf woorden
rijf eronder wat
en de woorden.

2. Schrijf in dit vak je eerste tekst over de vijf woorden.

In China werd ontdekt dat het spinnel van de cocoon van de zijderups met een proces kan worden afgewikkeld en worden gebruikt om te handelen en geld te verdienen, dus daar werd zijde gemaakt. De keizer van het Oost-Romeinse Rijk wilde ook weten hoe je die prachtige stof kon maken, dus hij stuurde spionnen om het geheim te ontdekken. Het lukte de keizer om erachter te komen en werd gemaakt, dus zo begon de Europese zijdehandel.

de feedback
en.

je definitieve tekst. Verwerk de feedback die je hebt gekregen in deze tekst.

werd ontdekt dat het spinnel van de cocoon van de zijderups met een proces kan worden afgewikkeld, zodat met zijde en verdiende veel geld met de zachte stof, dus de zijdehandel werd eerst in China gemaakt. De keizer van het Oost-Romeinse Rijk wilde weten hoe je die stof kon maken, dus hij stuurde spionnen om het geheim te ontdekken. Het lukte de keizer om erachter te komen en werd gemaakt, dus zo begon de Europese zijdehandel.

Nathan

Factsheet Eureka!

Naam Marie Curie

Beschrijf de uitvinding

Het waarden van je in een lichaam kan lijke worden dat de hem overleeft en 2 nieuwe stoffen die straling afgeven

Plaatje/foto/tekening

Inform

Marie Curie werd geboren in 1867 in Polen Warschau. Ze was slimm en goede leerling, daarom was ze naar een universiteit en ging ze studeren in Parijs. In Parijs studeerde ze Wiskunde, natuurkunde en scheikunde. Toen ze klaar was met haar studie ging ze met haar man die ze in Parijs ontmoet had 'radioactiviteit' onderzoeken. In 1898 toen Marie 31 was kreeg ze een dochtertje die ze Irene noemden. Marie kreeg in 1903 een Nobelprijs voor natuurkunde en was daarom de eerste vrouw die een Nobelprijs won. Ze wist hoe uranium werkte en bestudeerde het dagenlang. Na de Nobelprijs kreeg ze nog een kindje 'Eve', maar toen stierf haar man aan een auto-ongeluk. In 1911 won ze nog een Nobelprijs voor scheikunde deze leer. Marie had 4 kinderen en maakte later een naam voor zichzelf

2025

Enigma

Enigma

Goedleesonderwijs @Leesonderwijs · 4 apr.

Krashen (2004) concludeert dat vrij lezen een positief effect heeft op de ontwikkeling van begrijpend lezen, spelling, schrijven, grammatica en woordenschat.

9

Motiverende leesomgeving

- Intrinsieke motivatie heeft relatie met begrijpend lezen.
- Die relatie is wederkerig.
- Stimuleren van lezen, leesmotivatie heeft kleine maar positieve effecten.

Enigma

Monitor en toets

- Proces boven product.
- Inzicht krijgen in toepassen strategieën.
- Toetsen hoe leerlingen kennis uit teksten kunnen toepassen in reële situaties.
- Evalueren hogere-orde-vaardigheden – gekoppeld aan 1.
- Informatie uit meerdere teksten laten integreren.
- Aandacht voor affectieve aspecten

Enigma

Differentieer

- Weinig onderzoek naar gedaan.
- Niet homogeen groeperen; sterkere leerlingen kunnen in heterogene groepjes uitleg geven.

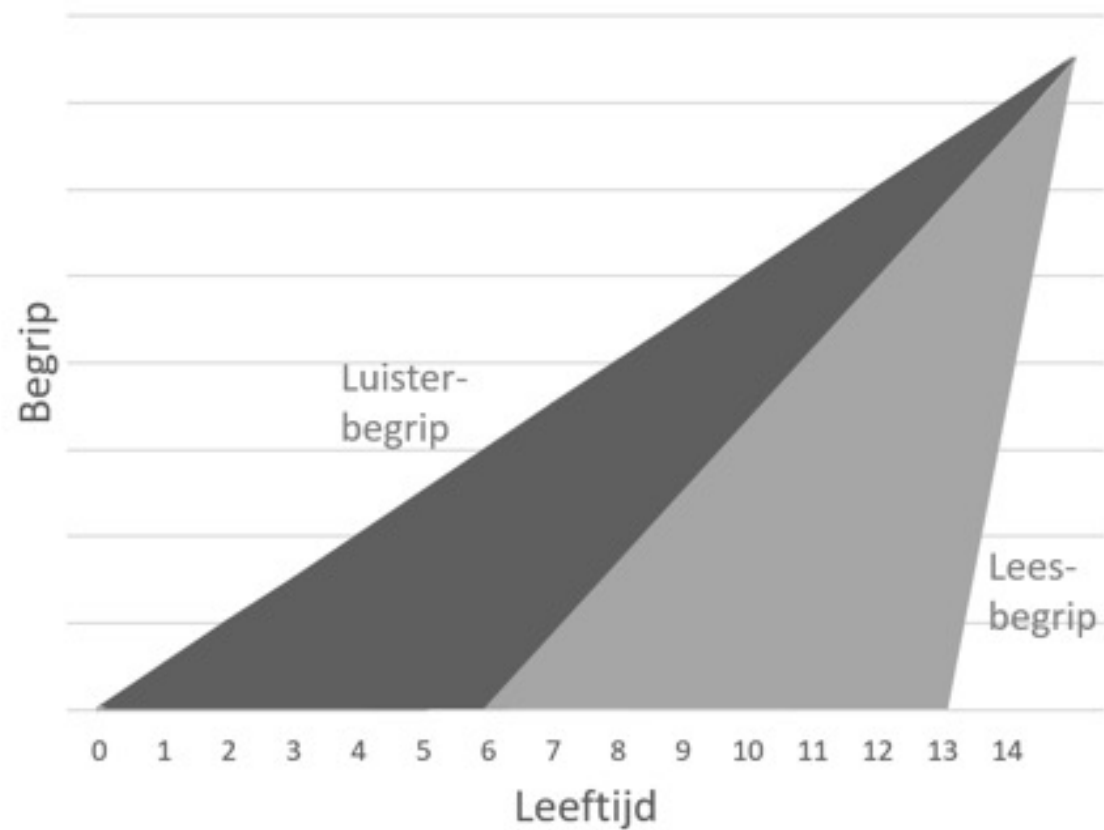
Effectief leesonderwijs in onze praktijk

Klassendiscussie	0.82
Aandacht voor woordenschat	0.67
Tekst herhaald lezen	0.67
Samenwerken rondom een tekst	0.59
Aantekeningen maken	0.59
Tekstgerichte vragen	0.48

Correlatie technisch lezen – begrijpend lezen neemt na groep 4 snel af. Eind basisschool: 0

- Er is binnen de school veel aandacht voor kennisopbouw.
- Je werkt met complexe teksten die leerlingen uitdagen.
- In je lessen staat de tekst centraal.
- Je stelt een helder doel.
- Je laat leerlingen veel met elkaar praten, discussiëren en schrijven over de inhoud van de tekst.

Sticht & James (1984)

Effectieve instructie

- GRRIM-model is de basis.
- Ondersteuning en instructie nodig. Niet nodig? Dan is de tekst te makkelijk.
- Zelfstandig werken? Kijk naar je tekst.

Enigma

Leesonderwijs in de praktijk

1. Het selecteren van een kwalitatief goede tekst passend bij de voorkennis van de leerlingen.
2. Het formuleren van een inhoudelijk doel.
3. Het ontwerpen van een instructie rondom een tekst. Welke delen van de tekst behoeven extra aandacht en waarom?
4. Het bedenken van een verwerkingsvorm: lezen, praten en schrijven combineren voor een beter tekstbegrip. Het bedenken van inhoudelijke vragen, het vormgeven van een verwerkingsopdracht passend bij de inhoud van de tekst.

- Diep tekstbegrip
- Oefenen van lezen van lange teksten
- Tegen de intuïte van leraren in
- Vertaal de 9 kernelementen in een eenvoudige aanpak
- Zorg zowel in po als vo dat de referentieniveaus worden gehaald
- Kennisrijk curriculum
- Langere tijd werken aan een onderwerp, meerdere teksten gebruiken

Maar nu de vraag hoe je dit op een duurzame wijze in je school realiseert en zorgt voor een doorgaande lijn tussen po en vo.

Daarover gaat het laatste deel van deze lezing.

